

Kauniaisten kaupungin hautausmaan laajennuksen tarveselvitys

Kuntatekniikka 2024

Laatijat: Tammilehto/Rönnberg

Liitteet: 1. Hautausmaan kartta (nykytilanne jossa punaisella korostettu laajennusosa)
2. Suunnitelmaluonnos laajennuksesta 2024

Kauniaisten kaupunki ylläpitää ja omistaa hautausmaan Kasavuoren alueella, osoitteessa Bembölentie 34. Hautausmaan pinta-ala on nykyisellään noin 3,1 ha. Hautausmaan alueella sijaitsee myös tuhkan sirottelualue. Hautausmaan hoito työllistää vakituisesti yhden henkilön vuoden ympäri ja kesä- sekä kausityöntekijöitä 5-10 henkilöä.

Hautausmaan laajennustarve on käynyt ilmi 2020-luvun kasvaneiden hautausmäärien myötä. Kaupunki on tämän johdosta laatinut tarveselvityksen hautausmaan laajentamisesta, sen edellytyksistä. Yhteenvetona laajennushankkeen käynnistämisen tarpeesta todettakoon, että hautausmäärien lisääntyminen on odotettavissa jatkossakin, kun väestö ikääntyy tilastollisesti. Tämä luo painetta hautausmaan laajennukselle (suuret sodanjälkeiset ikäluokat) ja hautausmaan alueen tiettyjen arkkupaikkojen/tilojen nykyinen vähyys.

Hautausmaan kiinteistö/tontti on kaavassa vahva ja tilaa mahdolliselle laajennukselle on käytettävissä, eikä edellytä siten kaavoitusta tai muuta päätöksentekoa vaativia prosesseja. Hankkeen esi- ja yleissuunnittelu on pohjautunut nykyisen alueen eteläosassa olevaan metsäiseen raakamaahan ja sen käyttöönottoon. Hautausmaa tai laajennusosa ei sijaitse pohjavesialueella – lähin vesistö on Kasavuorella sijaitseva Suursuo.

Laajennushistoria:

Hautausmaata on laajennettu edellisen kerran vuonna 2004 ja tätä ennen vuonna 1997. Viimeisimmässä, vuoden 2004 laajennuksessa rakennettiin sirottelualue sekä hautausmaan toimiston edessä olevat alueet D1, D2, D3 ja D4.

Nykytilanne ja tarve:

Hautausmaalla on hautapaikkoja nykyisellään seuraavanlaisesti: 4:n uurnan hautoja noin 190 kpl, yhden arkun/9 uurnan paikkoja noin 82 kpl ja kahden arkun paikkoja noin 5 kpl. D1 (yhden arkun/9 uurnan paikat) ja D3 (4 uurnan paikat) alueilla on vielä rajoitetusti paikkoja jäljellä. Alueet D2 ja D4 (kahden arkun paikat) ovat täynnä.

Lisätarve haudoille vuositasolla on keskimäärin 62 kpl., tarkasteltaessa viittä edellistä vuotta. Tarve- ja kuolleisuus on ollut nousussa tilastollisesti tarkastellen. Uusia tai uudelleen käyttöön otettavia hautoja on vuodessa noin 20-30 kpl.

Hautaukset vuosina 2019–2023

2019	yht. 52	uurnia 37	arkkuja 14	sirottelu 1
2020	yht. 56	uurnia 38	arkkuja 15	sirottelu 3
2021	yht. 56	uurnia 44	arkkuja 9	sirottelu 3
2022	yht. 65	uurnia 51	arkkuja 11	sirottelu 3
2023	yht. 78	uurnia 59	arkkuja 14	sirottelu 5

Hautausten tahdin- ja määrän pysyessä vuosien 2022-2023 tasolla, tulevat nyt olemassa olevat hautapaikat riittämään noin 5 vuodeksi (huom. myöh. mainittu osio kahden arkun paikkojen määrästä). Tämä on karkea arvio (olettaen, että suurin osa olisi uusia hautapaikkoja, eikä vanhoja sukuhautoja). Vuosien 2022-2023 aikana hautaukset ovat lisääntyneet selvästi. Tähän vaikuttaa ikääntynyt väestö (ennen sotia syntyneet ja sodanjälkeiset suuret ikäluokat), korona ja sen jälkeinen sairausvelka yms. Keski-ikä Kauniaisten hautausmaalle haudatuilla on noin 80 vuotta.

Hautojen kierto Kauniaisten hautausmaalla on hidasta. Hautoja palautuu noin 1-3 kappaletta vuodessa. Tällä hetkellä vapautuvia hautoja on noin 80 kappaletta odottamassa päätöstä. Suurin osa näistä haudoista sijaitsee hautausmaan vanhimmassa osassa, eivätkä oikein enää sovellu arkkuhautoiksi (käytävät ovat ahtaita koneille, osassa paikoissa on peruskalliota pohjalla eikä näin olleen suositeltavaan minimisyvyyteen (150 cm) kaivuussa päästä). Jotta nämä vapautuvat hautapaikat saadaan taas käyttöön, menee siinä aikaa noin 2 vuotta. Huomionarvoista on myös se, että osa muistomerkeistä on niin suuria, että niiden poistaminen on hankalaa ja se muokkaa maisemaa.

Paikoitellen maaperä on todella pehmeää, joka johtaa sortumavaaraan kaivuun aikana, joka on merkittävä turvallisuusriski työntekijöille. Syitä tähän ovat mm. edelliset vainajat eivät ole maatuneet kunnolla, arkkujen materiaalit, puuston juuristo yms. Myös osa haudoista on ylläpidon kannalta väärässä paikassa, eikä niihin tulla enää uutta hautaa tästä syystä laittamaan.

Nykytilanne:

Arkkupaikat - Kahden arkun paikat ovat loppumassa, niitä on jäljellä noin 1-2 vuodeksi. Suuri kysyntä kahden arkun paikoista johtuu ihmisten iästä, uskonnollisesta taustasta sekä muista sosiaalisista suhteista. Esim. hautausjärjestyksestä, jos pariskunnasta yksi menehtyy ensin ja haluaa uurnahautauksen (hautarauha 25v), on usein mahdotonta arkkuhaudata pariskunnan toinen puoliso samaan hautaan ennen 25v hautarauhan päättymistä. Uusien paikkojen määrä suunnitelmissa vielä avoin, määrä selviää suunnitelman edetessä.

- **Uurnahaudat** - hautausmaalla on yleinen tarve uusille uurnapaikoille, tarkempi aluevarauksen mahdollistama määrä selviää myöhemmin. Yleisesti tarkastellen on uurnahautauksen suosio noussut viimeisten vuosien aikana ja tilastollisesti jo puolet hautauksista on uurnahautauksia.

- **Islam** – alueella olisi alustava tarve n. 10 kpl islamuskaisille tarkoitetuiksi hautapaikoiksi. Islam on yksi valtauskoinnoista maailmalla ja Suomessakin tämä on lisääntynyt mm. maahanmuuton myötä. Islamissa arkkuhautaus on paljon suuremmassa roolissa kuin kristinuskossa.

Nykyisellä sirottelualueella ei ole tätä muistolaatta mahdollisuutta, vaan hautapaikat ovat ns. anonyymeja, eivätkä omaiset saa olla hautauksessa mukana. Tällainen hautausmahdollisuus on hyvä säilyttää.

Yksittäiset hautakivet vievät paljon tilaa, joten tällä tavalla tilaa säästyisi. Tavoitteena on säilyttää myös mahdollisimman paljon metsäalaa ja sen monimuotoisuutta. Metsä antaa myös näkösuojan Kasavuoren koululle ja Kasavuoren kuntopolulle. Alueen lopullinen koko on vielä avoinna ja tarkentuu suunnittelun edetessä.

Kauniaisten seurakunnan yhteydessä on uurnaholvi eli kolumbaario ja se on rakennettu vuonna 1998. Holvissa on 486 uurnalokeroa ja niihin mahtuu noin 1900 uurnaa. Vuosien 1998-2023 aikana luovutettuja hautoja on 55 kappaletta. Hautauksia on keskimäärin 5 vuodessa. Vuonna 2023 niitä oli 2. Ei ole saavuttanut suosiota perinteisen hautausmaan rinnalla.

Muuta:

Nyt kaavaillun laajennuksen yhteydessä tarjoutuu mahdollisuus kehittää aluetta ja sen toimintoja paremmin tarpeita vastaavaksi pitkällä tähtäimellä.

Hautausmaan laajennuksessa olisi mahdollista toteuttaa alueelle uurnametsä - hautausmaalle ei luotaisi uutta/toista sirottelualueutta, vaan uurnametsä. Alueen tavoitteena ja lähtökohtana on luoda mahdollisimman luonnonmukaisessa tilassa oleva aidattu alue, jotta kulku siellä ei olisi mahdollista kuin hautausten yhteydessä. Alueelle tulisi yhteinen muistelupaikka, johon voisi laittaa muistolaatan. Hautaus suoritettaisiin joko tuhkauurnan kanssa tai ilman sitä. Uurnametsiä on nykyään mm. Levon ja Järvenpään hautausmailla.

Muita tunnistettuja uudistuskohhteita ovat mm. tarve rakentaa kastelujärjestelmä laajennusosalle, mutta myös tulevaisuudessa nykyiselle hautausmaan alueelle. Kesät ovat olleet tilastollisestikin katsoen viime vuosina olleet erittäin kuivia ja todennäköisesti tämä tulee jatkumaan ilmastonmuutoksen edetessä – kastelujärjestelmällä saataisiin estettyä mm. kasvien ja uusien istutusten kuivumista eikä työtunteja tarvitsisi laittaa niiden kasteluun käsin harvojen kasteluvesipisteiden turvin.

Laajennuksen yhteydessä hautausmaan alueen selvä rajaaminen Kasavuoren kouluun ja kuntorataan nähden tulisi mahdolliseksi – nykyisellään aluetta ei ole selkeästi rajattu ympäröivästä maastosta kaikilta sivuiltaan. Aitaus olisi mahdollista toteuttaa esim. vastaavalla metalliaidalla kuin alueen länsireunalla nykyisellään on, yhtenäisyyden säilyttämiseksi.

Laajennuksesta huolimatta nyt kaavailtu uurnametsä mahdollistaa myös puuston säilymistä – asia, joka on tietoisesti otettu huomioon suunnittelun käynnistyessä. Puita joudutaan toki kaatamaan arkku- ja urna-alueilta, mutta ennakkosuunnitelmissa puustoa on tarkoitus säilyttää vastaavasti kuten hautausmaan vanhalla alueella lisäämään luonnonmukaisuutta alueella. Myös suojapuustoa aluetta rajaamaan ja suojaamaan tullaan osoittamaan suunnitelmiin.

Ympäristö ja pohjavesialueet: Kauniainen ei sijaitse vedenhankinnan kannalta tärkeällä tai vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella. Laajennuksella ei siten lähtökohtaisesti ole tähän liittyen luvitus- tai lausuntovelvoitetta.

Lähialueet: Kasavuoren koulu sijaitsee hautausmaan itäpuolella, omalla tontillaan. Hautausmaan laajennus sijoittuu kokonaisuudessaan täysin hautausmaan omalle tontille. Koulun ja hautausmaan väliin jää kaavassa VL-merkitty lähivirkistysalue, eikä hautausmaan laajennus vaikuta Kasavuoren koulun tontin käyttöön tai suunnitteluun. Kasavuoren koulun laajennushanke sijoittuu viimeisimmän tiedon pohjalta nykyiselle tontilleen ja väliin jää ko. verrattain leveä metsäkaistale erottamaan alueet toisistaan. Vaikka kouluhanke päättyisi levittäytymään metsäkaistaleelle, ei se vaikuta hautausmaan omalle tontille sijoittuvaan laajennusosaan (liite 3).

Aikataulu ja kustannusarvio

Hankkeella on tilantarpeen näkökulmasta verrattain kiireellinen aikataulu. Hanketta on taustalla edistetty käynnistämällä esi-/yleissuunnittelu yhteistyössä kuntatekniikan puitesopimussuunnittelija Finnmap-Infran kanssa. Tilan mahdollistamien ratkaisujen ja suunnitelmaluonnosten pohjalta hankkeelle on pyydetty alustava kustannusarvio, joka on tällä hetkellä n. 150 000 €/alv 0 %.

Hankeen suunnitteluprosessi tulisi tehdä vuoden 2024. Mikäli hankkeelle hyväksytään määräraha 2025 vuodelle, rakentaminen voisi olla mahdollista alkaa jo kevättalvella 2025 (puiden kaadolla) ja maanrakennustyöt voisivat käynnistyä kevät-/kesällä 2025. Urakka on alustavien arvioiden mukaan mahdollista toteuttaa omana työnä, aikataulujen ja kunnossapito-osaston muiden työtehtävien salliessa/mahdollistaessa.

Hankkeen osapuolet

Tarveselvityksen tehtävänä ei ole laatia varsinaista ennakkosuunnittelua tai selontekoa tarvittavista luvista tai lausunnoista vaan vastata kysymykseen miksi hautausmaata tarvitsee laajentaa ja mitä se voi mm. vaatia. Selvityksen laatimisen yhteydessä ilmi tulleet tarpeet ja vaatimukset on listattu alla, mutta ne tulee käsitellä erillään tarveselvityksestä omina osatehtävinään itse hankkeessa.

Hankkeen osapuolina ovat lähtökohtaisesti Kauniaisten kaupungin yhdyskuntatoimen alaisuudessa toimiva kuntatekniikka ja kunnossapito-osasto. Laajennuksen yhteydessä tehtävät puiden kaadot ja maanmuokkaukset vaativat maisematyöluvan. Hautausmaa ei ole ympäristöluvallista toimintaa – kaupungin ympäristötoimi ei alkutietojen pohjalta luvita tai

lausu hankkeeseen liittyen. Kaupungin rakennusvalvonta ottaa kantaa rakennuksiin ja rakennelmiin – esim. rakennettava aita ja sen luvanvaraisuus tarkistettava kaupungin oman rakennusjärjestyksen mukaisesti.

Kunnan terveydensuojeluviranomaiselle oli aikaisempien säädösten mukaan tehtävä terveydensuojelulain mukainen ilmoitus hautausmaan perustamisesta tai laajentamisesta. Tätä nykyä laki on muuttunut, eikä asia ole enää terveydensuojelulain mukaista ilmoitusvelvollista toimintaa. Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi kuitenkin vaatia ilmoitusta hautaus toiminnasta, jos toiminnan katsotaan aiheuttavan terveyshaittaa. Hautausmaat on poistettu terveydensuojelulain mukaisesta ennakkovalvonnasta, koska ei ole tiedossa hautausmaiden yleisesti aiheuttavan terveyshaittaa. Terveydensuojeluviranomainen voi kuitenkin tarvittaessa esittää toteuttamiselle terveydensuojelun kannalta tarpeellisia ehtoja. Espoon kaupungin ympäristö- ja rakennusvalvontakeskuksen alaisuudessa toimiva Espoon seudun ympäristöterveys tulee käsittelemään laajennusta terveydensuojelu-viranomaisen roolissa. Kauniainen kuuluu hallinnollisesti ko. viranomaisyksikön vastuualueelle. Virastossa yhteyshenkilönä on johtava kaupungineläinlääkäri Mari Nevas (+358 40 5061369, mari.nevas@espoo.fi).

Yleisellä tasolla lainsäädännössä hautausmaa toimintaan ja rakentamiseen vaikuttavia lakeja ovat Terveydensuojelulaki (19.8.1994/763) ja terveydensuojeluasetus (1280/1994, luku 7), joka käsittelee hautaamista ja hautapaikan perustamista sekä näiden toimien vaatimaa ilmoitusta ja seurantavelvoitteita edellisessä kappaleessa mainitulle terveydensuojelu-viranomaiselle.

Hautaus toimilaissa (6.6.2003/457) säädetään ihmisen ruumiin hautaamisesta ja tuhkaamisesta, tuhkan käsittelystä sekä hautausmaan ja yksityisen haudan perustamisesta, ylläpidosta, hoitamisesta ja lakkauttamisesta sekä krematorion perustamisesta.

Yleisesti ottaen Kirkkolaki (14.4.2023/652) ohjaa myös hautausmaan toimintaa, pl. siltä osin kun Kauniaisten hautausmaa on kaupungin omistama hautausmaa, kaupunginvaltuuston hyväksymällä ohjesäännöllä. Kirkkolaki ja -järjestys velvoittaa kuitenkin vihkimään käyttöön hautausmaan- ja mahdollisen laajennuksen – tämä on Kauniaisissakin otettu huomioon ja toteutettu aikaisempien laajennusten yhteydessä.

Maankäyttö- ja rakennuslaki (5.2.1999/132) säätelee yleisellä tasolla alueiden käytön suunnittelua ja rakentamista. Hautausmaan laajennukseen varattu alue on kaupungin mailla, hautausmaaksi kaavoitetun- ja voimassa olevan kaavan alueella.

Ympäristönsuojelulain (527/201) tarkoituksena on ehkäistä ympäristön pilaantumista ja pilaantumisesta syntyviä haittoja. Ympäristönsuojelulaki sisältää myös lain pohjavesien pilaamiskiellosta. Kauniainen ja erityisesti hautausmaan alue ei sijaitse vedenhankinnan kannalta tärkeällä tai vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella.

Yleisesti ottaen kuntien omat ympäristövalvontaviranomaiset voivat laatia kuntakohtaisia ohjeita ja määräyksiä, mutta näitä ei noussut Kauniaisten kaupungin osalta esille alustavissa selvityksissä 2/2024.

Aluehallintovirasto asettaa ja valvoo hautaustoimeen ja hautaamiseen liittyviä lupa- ja muita valvontatehtäviä sekä kiinteistörekisteritehtäviä. Avi esimerkiksi myöntää luvat hautausmaiden perustamiselle rekisteröidyille yhteisöille tai säätiöille. Avilla on myös mahdollisuus myöntää valtionavustusta tietyin ehdoin mm. hautausmaiden hoitotöihin ja kunnostukseen liittyviin kustannuksiin (ts. rakentamiseen, huom. pl. suunnitelmien laatiminen). Avi myöntää luvat hautausmaiden perustamiselle mutta heiltä tulisi myös varmistaa kanta hautausmaan laajentamiseen (onko lausuttavaa/ehtoja).

Toteutussuunnittelun ja rakentamisen hankintojen ja kilpailutuksen osalta on huomioitava Hankintalaki (348/2007).

Loppuyhteenveto

Yhteenvedona todettakoon, että hautausmaan laajennustarve on välttämätön, erityisesti kahden arkun paikkojen loppumisuhan johdosta, mutta yleisemminkin paikkojen varmistamisen turvaamiseksi tulevaisuutta varten. Tämä asettaa myös omalta osaltaan hankkeelle aikataulun, joka on verrattain kiireellinen ja edellyttää hankkeen käynnistämistä ja edistämistä mahdollisimman tehokkaasti. Laajennuksen myötä varmistetaan ja mahdollistetaan myös muiden hautapaikkojen tarjonta sekä voidaan tarvittaessa lisätä valmiutta kriisiajan hautaustarpeisiin, kykenemällä osoittamaan tietyt (uudet käyttämättömät mutta maapohjaltaan valmistellut) alueet tarvittaessa joukkohautauksiin.

Isossa kuvassa hautausmaan laajennus palvelee myös ko. alueen kehittämistä – esim. alueen selkeämpi raja suhteessa läheiseen kouluun ja ulkoilualueeseen on tärkeitä ja kaipaavat nykytilanteessa huomiota alueen kunnioittamisen näkökulmasta ja merkityksellisen luonteen vahvistamiseksi. Myös normaalien ylläpitotöiden helpottamiseksi on samassa yhteydessä mahdollista rakentaa mm. kastelujärjestelmää ja muita pienempiä ja kustannustehokkaita parannuksia.